

Zbigniew Pianowski, Janusz Firlet, Stanisław Koziół

Kraków - Wawel

Informator Archeologiczny : badania 10, 208-209

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KRAKOW - WAWEL

Kierownictwo Odnowienia Zamku
Królewskiego na Wawelu i
Państwowe Zbiory Sztuki na
Wawelu

Badania prowadzili mgr Zbigniew Pianowski i mgr Janusz Firlet /autorzy sprawozdania/ pod kierunkiem mgr Stanisława Kozieła. Finansowało Kierownictwo Odnowienia Zamku Królewskiego na Wawelu. Dwudziesty siódmy rok badań. Grodzisko głównie IX-XIII w., zamek gotycki i renesansowy oraz relikty osadnictwa starożytnego.

Prace wykopaliskowe skupiły się w zachodniej części wzgórza, w pobliżu baszty Złodziejskiej /rejon VIII/ między linią średniowiecznych i nowożytnych murów obronnych. Zmierzały one do zweryfikowania uprzednich rozpoznań oraz pozyskania nowych, do opracowania wstępnego projektu koncepcyjnego rezerwatu archeologicznego, w którym zostaną wyeksponowane przeobrażenia systemu fortyfikacji Wawelu między 2 połową wieku VIII - wieku IX, aż do wieku XIX.

Badania sondażowe przerodziły się w szerokoprzestrzenne eksploatacje. Przyniosły one obfite plony w postaci odkryć architektonicznych i ustaleń płynących ze stratygrafii warstw kulturowych. Do najważniejszych rezultatów zalicza się pełne rozpoznanie rozbudowanego układu warstw o ogólnej miąższości około 6 m. Wyróżniono w nim liczne zespoły nawarstwień o ścisłym nawiązaniu do przemian w topografii tego rejonu wyznaczonych budową i likwidacją kolejnych obiektów monumentalnej architektury. Najstarszy horyzont osadnictwa wyznaczają reszty spalonego wału obronnego ze śladami konstrukcji drewnianych, wzniesionego w 2 połowie wieku VIII - wieku IX. Nad nim wystąpiły warstwy wczesnośredniowieczne o różnorodnym charakterze. Są warstwy z pozostałościami obiektów mieszkalnych czytelnymi pod postacią poziomów glinianych klepisk i palenisk we wnętrzach chat. W tym kompleksie stratygraficznym tkwi również relikw muru przedromańskiego odkryty w r. 1953, a obecnie ponownie odsłonięty. Stwierdzono, że wykonany został w technice opus emplectum, licowany płasko łupanymi elementami z wapienia górno-jurajskiego, przy zastosowaniu zaprawy gipsowej. Te cechy klasyfikują go do młodszej serii wawelskiej architektury przedromańskiej o zaprawie gipsowej, toteż jego chronologię trzeba cofnąć z wieku XIII /ustalenia A. Żakiego/ do 2 połowy wieku X. Ponadto w najbliższym otoczeniu, lecz na wysokim poziomie, natrafiono na wschodnią absydę romańskiego obiektu o licach z drobnej kostki wapiennej, zachowaną do wysokości 1 m w części naziemnej. Powstał on pod koniec wieku XI, lub w wieku XII, po likwidacji przedromańskiego poprzednika. Skromny zasób ujawnionej dotąd substancji murowanej nie pozwala jeszcze na odtworzenie planów tych budowli. Wolno jednak przypuszczać, że są to relikty

dwóch kościołów wznoszonych kolejno niemal w tym samym miejscu. Ich odkrycie, podobnie jak ślady chat, potwierdzają przypuszczenia o korekcie obronnej linii umocnień grodu wawelskiego w 2 połowie wieku X, które przesunięto bardziej na zewnątrz od poprzedniej. Wyburzenie romańskiej świątyni nastąpiło w 2 połowie wieku XIII. Wskazują na to reszty wału obronnego posadowionego na jej ruinach. Istniał on do połowy wieku XIV, kiedy to został zastąpiony murem obronnym zamku gotyckiego. Zapewne w 1 połowie wieku XV, poprowadzono na zewnątrz drugą linię umocnień w postaci murowanego przedmurza, rozebranego dopiero w roku 1786.

Odkrycie relikwów przedromańskiej budowli posadowionej w miejscu zniszczonego wału obronnego, raz jeszcze dowodnie potwierdziło wiślańską metrykę grodu wawelskiego, sięgającą 2 połowy wieku VIII. Wraz z ujawnionym drugim, romańskim obiektem stanowią ona cenne uzupełnienie źródeł do studiów nad topografią wczesnośredniowiecznego Wawelu i jego architektury.

Badania będą kontynuowane.

KRUSZWICA
woj. bydgoskie
Stanowisko 2

Polska Akademia Nauk
Instytut Historii Kultury
Materialnej Zakład
Archeologii Wielkopolski

Badania pod kierownictwem prof. dr. Witolda Hensla prowadził mgr Wojciech Dzeduszycki /autor sprawozdania/. Finansował IHKM PAN. Szósty sezon badań. Wczesnośredniowieczny zespół osadniczy - gród i pierwsze podgrodzie, zamek średniowieczny, osada z przełomu okresów halszackiego i lateńskiego.

Skoncentrowano się na pracach zabezpieczających w wykopie II, którego 7-8 m profile mogły w przyszłych sezonach ulec obsunięciu. Kontynuowano eksplorację poziomów XI-wiecznych, w których odkryto dalsze pozostałości budowli plecionkowych wraz z zabytkami ruchomymi w postaci resztek tkanin, licznych przęślików glinianych, fragmentów glinianych przedmiotów, przypuszczalnie związanych z tkactwem. W jednej z budowli znaleziono łyżki drewniane, amulety z muszli skorupiaków śródziemnomorskich i bierkę drewnianą. Natrafiono na ślady przeprowadzonych na dużą skalę prac ziemnych przypuszczalnie około połowy XI wieku, polegających na niwelacji moreny i tworzeniu tarasów na których wznoszono domostwa. W piwnicze jed-